

اجرای لوله‌کشی فاضلاب، هوакش و آب باران یک ساختمان

هدف‌های رفتاری: در پایان این فصل از هنرجو انتظار می‌رود که بتواند:

- ۱- اصول اجرایی لوله‌کشی فاضلاب، هوакش و آب باران را توضیح دهد؛
- ۲- محل قرارگیری دهانه‌های اتصال شبکه‌ی فاضلاب به لوازم بهداشتی را تشریح کند؛
- ۳- لوله‌کشی فاضلاب، هوакش و آب باران یک ساختمان را انجام دهد.

۸- اجرای لوله‌کشی فاضلاب، هوакش و آب باران یک ساختمان

- ۱-۳- تغییر مسیر لوله در شاخه‌های افقی فاضلاب نباید با زاویه‌ی بزرگ‌تر از ۴۵ درجه باشد.
- ۲- اتصال دو لوله‌ی فاضلاب از دو دستگاه مقابل به یک شاخه‌ی افقی به صورت چهارراه مجاز نیست.
- ۳- اتصال شاخه‌ی افقی فاضلاب به لوله‌ی قائم، اگر قطر لوله‌ی افقی بیش از ۶۵ میلی‌متر باشد، باید با زاویه‌ی ۴۵ درجه باشد. اگر قطر لوله‌ی افقی کم‌تر از ۶۵ میلی‌متر باشد زاویه‌ی اتصال ممکن است بزرگ‌تر باشد.
- ۴- تغییر مسیر لوله‌های هوакش می‌تواند با زاویه‌ی بزرگ‌تر از ۴۵ باشد.
- ۵- لوله‌های قائم فاضلاب و هوакش باید موازی با هم نصب شوند.
- ۶- فاصله‌ی لوله‌های فاضلاب و هوакش، با هم و با لوله‌های دیگر و نیز با نزدیک‌ترین سطوح دیوار دست کم باید پنج سانتی‌متر باشد تا امکان دسترسی و تعویض وجود داشته باشد.
- ۷- لوله‌های فاضلاب و هوакش باید از پنجره‌ها، درها و دیگر بازشوها ساختمان عبور کند.
- ۸- پیش از اجرای لوله‌کشی باید محل و اندازه‌ی

۱-۸- اصول اجرایی

مواردی از اصول اجرایی لوله‌کشی فاضلاب، هوакش و آب باران یک ساختمان در زیر آورده شده است در تهیه‌ی این اصول به طور عمده از شریه‌ی شماره ۲۱۲۸ سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی تحت عنوان «مشخصات فنی عمومی تأسیسات مکانیکی ساختمان‌ها» استفاده شده است. مطالعه‌ی شریه‌ی مذکور و مبحث شانزدهم مقررات ملی ساختمانی ایران تحت عنوان تأسیسات بهداشتی را به شما توصیه می‌نماییم.

۱- لوله و دیگر مصالح لوله‌کشی باید نو باشد. از به کار بردن مصالح کهنه و فرسوده خودداری کنید. پیش از لوله‌کشی باید لوله و دیگر اجزای لوله‌کشی از نظر سالم بودن مورد بازرسی قرار گیرد.

۲- در لوله‌کشی فاضلاب و هوакش و در مسیرهای مستقیم، تا ممکن است باید از قطعات لوله با طول بلندتر استفاده شود تا تعداد نقاط اتصال در آن به حداقل برسد.

۳- لوله‌کشی باید تا ممکن است راست، صاف و در خطوط موازی با دیوارها، سقف‌ها و کف‌های ساختمان در نزدیک به آن‌ها، اجرا شود.

بر عکس مجاز نیست.

۲-۸- در شاخه های افقی و لوله های افقی اصلی، پایین ترین قسمت شبکه ای لوله کشی فاضلاب، شیب لوله ها باید حداقل برابر ارقام زیر باشد :

تا قطر ۱۰۰ میلی متر،	۲ درصد
قطر ۱۲۵ و ۱۵۰ میلی متر،	۱/۵ درصد
لوله با قطر بزرگ تر،	۱ درصد

۳- ۸- حداقل شیب در لوله ای هوакش افقی باید یک درصد باشد.

۴- ۸- شیب لوله های افقی هوакش باید به سمت نقطه اتصال این لوله به لوله ای فاضلاب باشد.

۵- حداکثر فاصله ای نقطه ای اتصال لوله ای هوакش به شاخه ای افقی فاضلاب تا نقطه ای سرریز سیفون باید برابر جدول ۱-۸ باشد.

سوراخ های لازم برای عبور لوله ها در کف، سقف و دیوارها در نقشه های کارگاهی مشخص شود و به تصویب دستگاه نظارت برسد.

۶- دهانه های باز لوله های انشعب فاضلاب و هوакش که ادامه ای آن ها به بعد موکول می شود و یا آن که بعدها باید به دستگاه متصل شوند، باید بلا فاصله پس از نصب لوله با درپوش موقت و مناسب بسته شود.

۷- درپوش موقت دهانه های باز لوله های فاضلاب و هوакش باید از جنس لوله، یا مصالح مورد تأیید دیگر باشد. استفاده از درپوش های چوبی، کاغذ و یا پارچه و مواد مشابه به عنوان درپوش موقت مجاز نیست.

۸- در لوله کشی افقی فاضلاب باید تا ممکن است، با شیب یکنواخت اجرا شود.

۹- شیب لوله ها باید همه جا در جهت دور کردن فاضلاب از لوازم بهداشتی و دیگر مصرف کننده ها باشد. شیب

جدول ۱-۸- حداکثر فاصله ای نقطه ای اتصال هوакش تا سیفون

قطر سیفون به میلی متر	قطر شاخه فاضلاب به میلی متر	فاصله از سیفون به متر
۱۰۰	۸۰	۵۰
۱۰۰	۸۰	۵۰
۲/۵	۳	۲
۴۰	۵۰	۲/۵
۲۲	۵۰	۲/۵

که به شبکه ای لوله کشی فاضلاب متصل می شود باید سیفون پیش بینی شود.

۱۰- استفاده از سیفون های زیر مجاز نیست :
- انواع سیفون که روی تاج سیفون، اتصال هوакش داشته باشد.

- انواع سیفون که در آن تیغه های جدا کننده برای ایجاد قسمت هوابند سیفون نصب شده باشد.

- سیفون به شکل «S» که خروج فاضلاب از آن ۱۸۰ درجه با ورود فاضلاب زاویه داشته باشد.

۱۱- عمق آب هوابند هیچ سیفونی نباید کمتر از ۵۰ میلی متر و بیشتر از ۱۰۰ میلی متر باشد.

۱۲- در سر راه لوله ای خروجی هیچ یک از لوازم

۹- هر قطعه از لوله های چدنی افقی فاضلاب یا هوакش باید تکیه گاه (بست) داشته باشد.

۱۰- تکیه گاه لوله های چدنی قائم باید از نوع گیره و پایه، و تکیه گاه لوله های افقی باید از نوع آویز، دیوار کوب یا اسکلت فولادی باشد. اگر قرار است لوله ای چدنی در خاک دفن شود باید روی بستر ماسه ای قرار گیرد.

۱۱- بست لوله های چدنی سر کاسه دار باید تا ممکن است نزدیک سر کاسه، و در لوله های چدنی بدون سر کاسه تزدیک اتصال قرار گیرد تا از حرکت لوله جلوگیری شود.

۱۲- در لوله کشی فاضلاب و هوакش فاصله ای دو تکیه گاه مجاور حداکثر برابر جدول (۱-۲) باشد.

۱۳- برای هر یک از لوازم بهداشتی یا هر دستگاه دیگری

جدول ۲-۸- حداکثر فاصله‌ی دو تکیه‌گاه

جنس لوله	قطر لوله (میلی‌متر)	لوله‌ی قائم (متر)	لوله‌ی افقی (متر)
لوله‌های چدنی سر کاسه‌دار و بدون سر کاسه	درهمه‌ی قطرها	۳	۱/۸
لوله‌های فولادی گالوانیزه	۲۵ (۱ اینچ)	۳	۲/۴
	۳۲ ($\frac{1}{4}$ اینچ)	۳	۲/۷
	۴۰ (۱/۲ تا ۲ اینچ)	۳/۷	۳
	۶۵ (۲/۳ تا ۳ اینچ)	۴/۶	۳/۷
	۱۰۰ (۴ اینچ)	۴/۶	۴
لوله‌های پلی‌اتیلن	۳۲ (۱/۴ تا ۱/۲ اینچ)	۱/۲	۰/۵
	۵۰ (۲ اینچ)	۱/۲	۰/۶
لوله‌های پلی‌وینیل کلراید (PVC)	۳۲ (۱/۴ تا ۱/۲ اینچ)	۱/۲	۰/۵
	۵۰ (۲ اینچ)	۱/۲	۰/۶
	۷۵ (۳ تا ۴ اینچ)	۱/۸	۰/۹
	۱۵۰ (۶ اینچ)	۱/۸	۱/۲

۱۲- لوله‌کشی آب باران ساختمان باید از لوله‌کشی فاضلاب

بهداشتی و لوله‌کشی هواکش در داخل ساختمان کاملاً جدا باشد.

۱۲-۱- لوله‌کشی آب باران از کفشوی جمع‌آوری آب

باران آغاز می‌شود و تا خارج ساختمان، و ۱/۵ متر دورتر از

دیوار خارجی ساختمان ادامه می‌یابد.

۱۳- اگر لوله‌ی اصلی آب باران، در نقطه‌ی خروج از

ساختمان با تأیید دستگاه نظارت، به لوله‌ی اصلی فاضلاب بهداشتی

ساختمان متصل شود، در این حالت باید روی لوله‌ی اصلی آب

باران، قبل از اتصال به لوله‌ی فاضلاب بهداشتی ساختمان، یک

سیفون، از نوع مورد تأیید، نصب شود تا از نفوذ گازهای زیان‌آور

لوله‌کشی فاضلاب به داخل لوله‌کشی آب باران جلوگیری شود.

۱۳-۱- در صورت اتصال لوله‌ی اصلی آب باران و لوله‌ی

اصلی فاضلاب، در نقطه‌ی اتصال باید در وضعیت (با شبب) قرار

داشته باشد.

۱۳-۲- نقطه‌ی اتصال لوله‌ی اصلی آب باران باید دست کم

سه متر بعد از آخرین اتصال لوله‌ی فاضلاب قائم به لوله‌ی اصلی

بهداشتی نباید بیش از یک سیفون کار گذاشته شود.

۱۱- در محل‌هایی که در نقشه نشان داده شده است و در

جاهاز زیر، حتی اگر در نقشه نشان داده شده باشد، باید دریچه‌ی

بازدید کار گذاشته شود :

- در محل خروج لوله‌ی افقی اصلی فاضلاب ساختمان :

- در فواصل ۱۵ متری روی لوله‌های افقی فاضلاب تا

قطر ۱۰۰ میلی‌متر :

- در فواصل ۳۰ متری برای لوله‌ی با قطر بزرگ‌تر :

- در پایین لوله‌های قائم فاضلاب :

- اگر لوله‌ی قائم بیش از دو طبقه ارتفاع داشته باشد در

فاصله‌ی هر دو طبقه‌ی ساختمان.

۱۱-۱- حداقل فضای لازم دریچه‌ی بازدید برای لوله‌های

کوچک‌تر از ۸۰ میلی‌متر (۳ اینچ) برابر ۳۰ سانتی‌متر و برای

لوله‌های بزرگ‌تر از آن ۴۵ سانتی‌متر است.

۱۱-۲- روی دریچه‌ی بازدید باید با سیمان، گچ و دیگر

مصالح ساختمانی پوشانده شود.

و اندازه‌ی مکان نصب وسایل بهداشتی و سرویس‌های مورد استفاده در آن، اطلاعات کافی نیز از وضعیت موجود در بازار داشته باشیم تا بتوانیم با اقدام صحیح و اصولی، لوله‌کشی سرویس‌های بهداشتی را به راحتی و بدون نقص انجام دهیم. در صورت توجه نکردن به موارد ذکر شده و اجرای غیراصولی لوله‌کشی فاضلاب، پس از انجام عمل نازک کاری ساختمان (کاشی کاری دیوارها و کف سرویس‌ها) در زمان نصب سرویس‌های بهداشتی، نه تنها قادر به نصب آن‌ها نخواهیم بود بلکه برای رفع نواقص موجود، متهم مخارج هنگفتی نیز خواهیم گردید.

ارتفاع نصب سرویس‌های بهداشتی از کف تمام شده، قطر لوله‌ی فاضلاب سرویس بهداشتی، ارتفاع لوله‌ی فاضلاب از کف تمام شده، ارتفاع لوله‌ی آب سرد و آب گرم از کف تمام شده، فاصله‌ی سرویس بهداشتی از دیوار جانبی، فاصله‌ی وسیله‌ی بهداشتی از محور لوازم بهداشتی مجاور آن، فاصله‌ی وسیله‌ی بهداشتی از دیوار جلوی آن یا درب ورودی و فاصله‌ی محور فاضلاب وسیله‌ی بهداشتی از دیوار کاشی کاری شده‌ی پشت آن، از مواردی است که باید به آن‌ها توجه کرد. در جدول ۸-۳ اندازه‌های موارد اشاره شده ذکر گردیده است.

افقی فاضلاب باشد.

۱۴- در لوله‌کشی آب باران، در نقاط زیر، باید دو خم پیش‌بینی شود :

- زیر هر یک از دریافت‌کننده‌های آب باران بام و در محل اتصال آن به لوله‌ی قائم :

- در ساختمان‌های بلندتر از ده طبقه نیز، باید برای لوله‌های قائم، به تعداد مناسب و در محل‌های مناسب دو خم پیش‌بینی شود، به طوری که فاصله‌ی دو خم از ده طبقه بیش‌تر نشود؛

- هر جا که لوله‌ی قائم آب باران به لوله‌ی اصلی افقی متصل می‌شود، این اتصال باید به کمک دو خم صورت گیرد.

۲-۸- محل قرارگیری دهانه‌ی اتصال شبکه‌ی فاضلاب به لوازم بهداشتی

در موقع اجرای لوله‌کشی فاضلاب ساختمان، آگاهی از موقعیت دهانه‌های اتصال شبکه‌ی فاضلاب به لوازم بهداشتی ساختمان، ابعاد و اندازه‌ی وسایل بهداشتی و چگونگی اتصال آن‌ها به دهانه‌های شبکه‌ی فاضلاب از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در زمان اجرای لوله‌کشی فاضلاب باید ضمن توجه به ابعاد

جدول ۳—۸—مشخصات سرویس‌های بهد اشتی

مواد لازم

در این دستور کار تهیه‌ی فهرست مواد لازم به عهده‌ی هنرجویان گذاشته شده است. لازم است موارد زیر موردنظر قرار گیرد:

- ۱- نقشه‌های لوله‌کشی فاضلاب، هواکش و آب باران شکل‌های (۸-۱) مطالعه نمایید.
- ۲- محل اجرای کار را با نقشه‌های موجود مطابقت دهید و تغییرات و تفاوت‌های احتمالی را بررسی نمایید.
- ۳- تعداد یا مقدار مواد و وسایل لازم برای لوله‌کشی را با تطبیق نقشه‌ها و محل کار برآورد کنید.
- ۴- جدول ۸-۴ را تکمیل کنید و مواد و وسایلی را هم که در جدول نام برده نشده است اضافه کنید.

۳-۸-۱-۸- دستور کار ۱-۸: اجرای لوله‌کشی فاضلاب،

هواکش و آب باران یک ساختمان

برای اجرای کار، سرپرست بخش، به تناسب محل کارگاه و امکانات موجود، اسکلت فلزی ساختمان یا ماکت چوبی یا لوله‌ای داریستی یا جوشی و یا سایر شیوه‌های ممکن را که در بر گیرنده‌ی واحدهای بهداشتی مناسب با ابعاد موجود در نقشه اجرایی ساختمان باشد تدارک دیده و تهیه می‌نماید. اجرای کار توسط گروه‌های چند نفری از هنرجویان و با نظارت مستمر هنرآموزان انجام خواهد گرفت. بدین ترتیب هنرجو خواهد توانست آموخته‌های جزء جزء قبلی خود را به صورت ترکیبی به کار بسته و با مشکلات اجرایی کار آشنا شود.

جدول ۴-۸- مواد و وسایل لازم برای اجرای کار

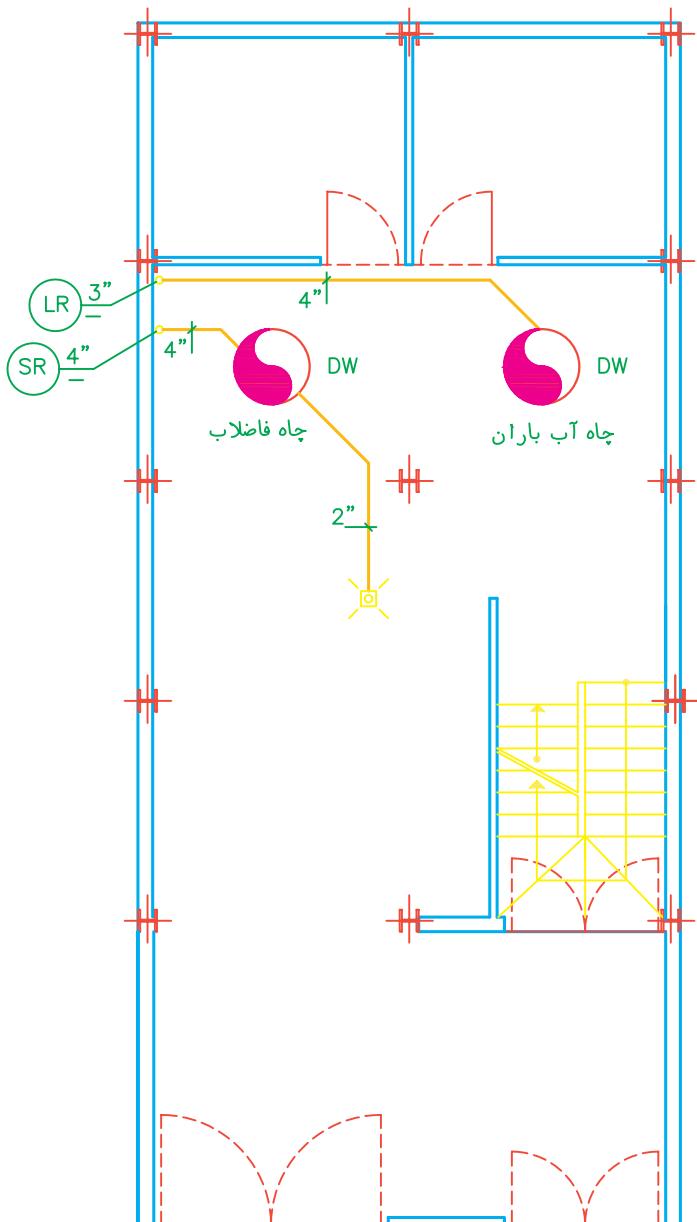
مقدار	تعداد یا اندازه (اینج)	واحد	مواد و وسایل	مقدار	تعداد یا اندازه (اینج)	واحد	مواد و وسایل
	۲	عدد	سه راه گالوانیزه		۴	عدد	لوله‌ی چدنی ۳ متری
	۲	عدد	بوشن - مفرزی، دریوش و روپیچ، توپیچ گالوانیزه		۴	عدد	لوله‌ی چدنی ۲ متری
	۲	عدد	سه راه ۴۵ گالوانیزه		۴	عدد	لوله‌ی چدنی ۱ متری
	۲	عدد	PVC سه راه		۴	عدد	لوله‌ی چدنی ۰/۵ متری
	۲	عدد	PVC زانوی		۴	عدد	لوله‌ی چدنی ۲۵ سانتی‌متری
	۲	عدد	PVC بوشن		۴	عدد	سه راه ۴۵ درجه
	۲	شاخص	PVC لوله‌ی	۴×۲	عدد	سه راه تبدیل ۴۵ درجه	
		قطی	PVC چسب		۴	عدد	زانوی ۴۵
		حلقه	نوار تفلن		۴	عدد	زانوی ۹۰
		قطی	خمیر		۴	عدد	دریچه‌ی بازدید
۴ و ۲	۲	عدد	انواع بست دو طرفه و یک طرفه	۴×۲	عدد	تبدیل کف خواب آب باران	سیفون نوع P
۲ میلی‌متری	متر		سیم مفتولی		۴	عدد	سیفون نوع P
	کیلو		کنف		۲	عدد	زانوی ۴۵ درجه‌ی گالوانیزه
	قالب		سرب نرم		۲	عدد	زانوی ۹۰ درجه‌ی گالوانیزه
	بسته ۵ کیلویی		خاک رس		۲	عدد	

ابزار و وسایل موردنیاز

ابزار و وسایل لازم در جدول ۵-۸ آمده است. ابزار و

جدول ۵-۸- ابزار لازم

ردیف	ابزار لازم	ردیف	ابزار لازم
۱	مشعل گازسوز یا کپسول و رگولاتور فشار قوی با چراغ کوره‌ای	۱۱	تسمه‌ی نسوز
۲	شیلنگ و بست و فندک	۱۲	دستکش چرمی
۳	تورج (مشعل سیار)	۱۳	شمشه‌ی بنایی
۴	بوته‌ی ذوب سرب		
۵	ملاقه		
۶	قلم سرب کوب		
۷	قلم کف کوب		
۸	چکش نیم کیلویی		
۹	تراز بنایی		
۱۰	متر فنری ۳ متری		

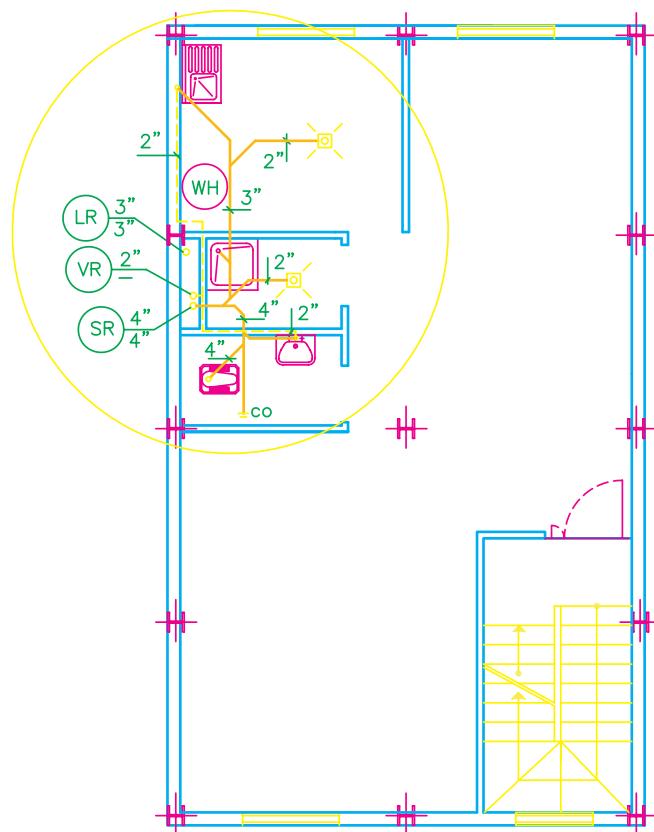
پلان لوله کشی فاضلاب همکف

1/100

مقیاس

شكل ۸-۱ - الف - نقشه کار ۱-۸

نقشه جزئیات الف

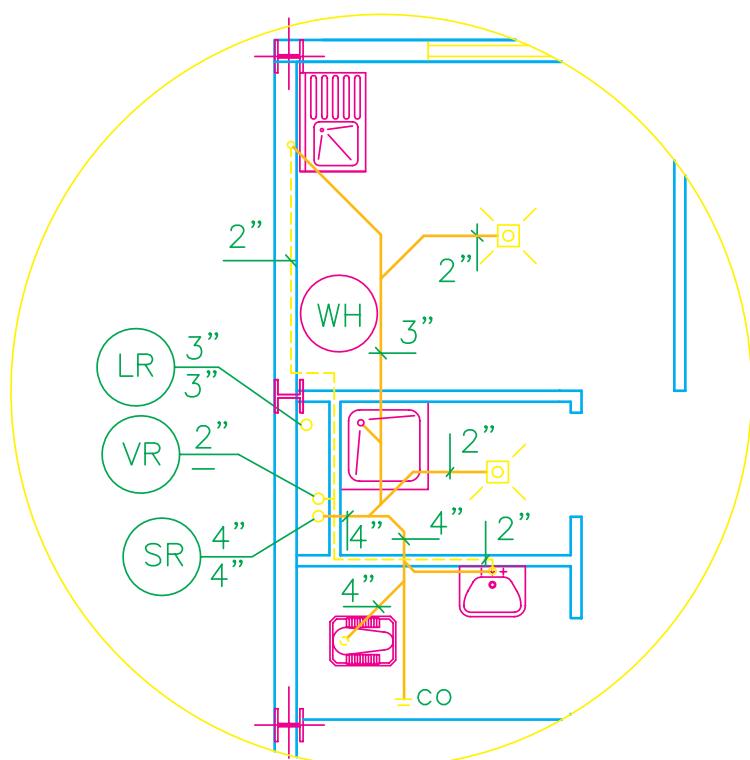

پلان لوله کشی فاضلاب طبقه اول

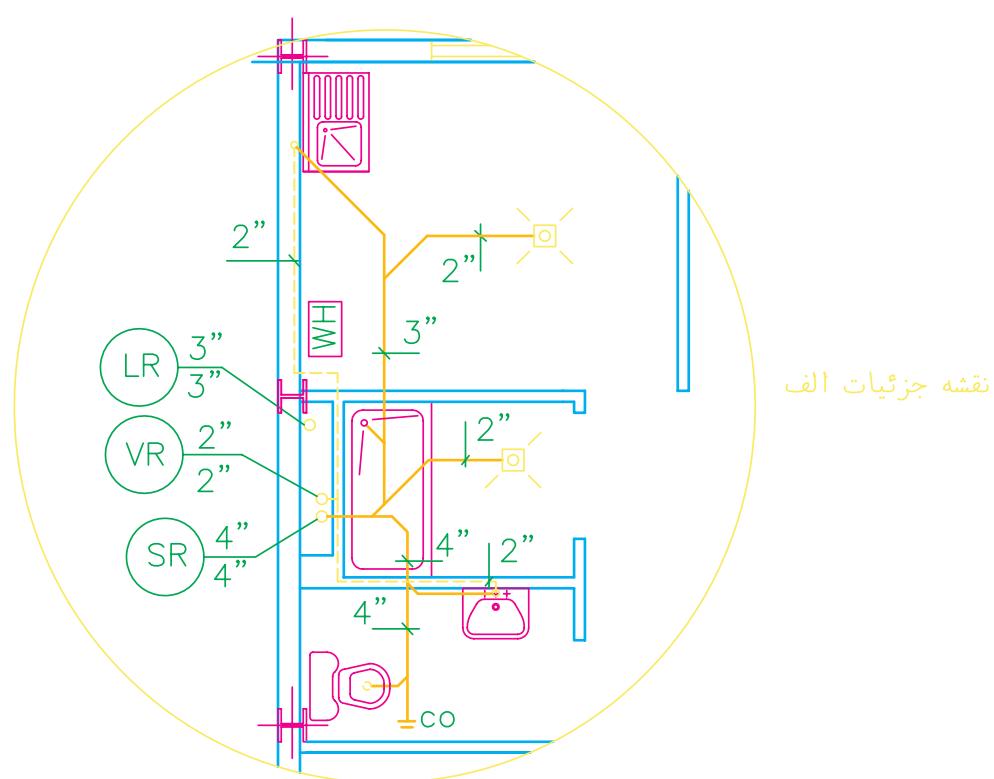
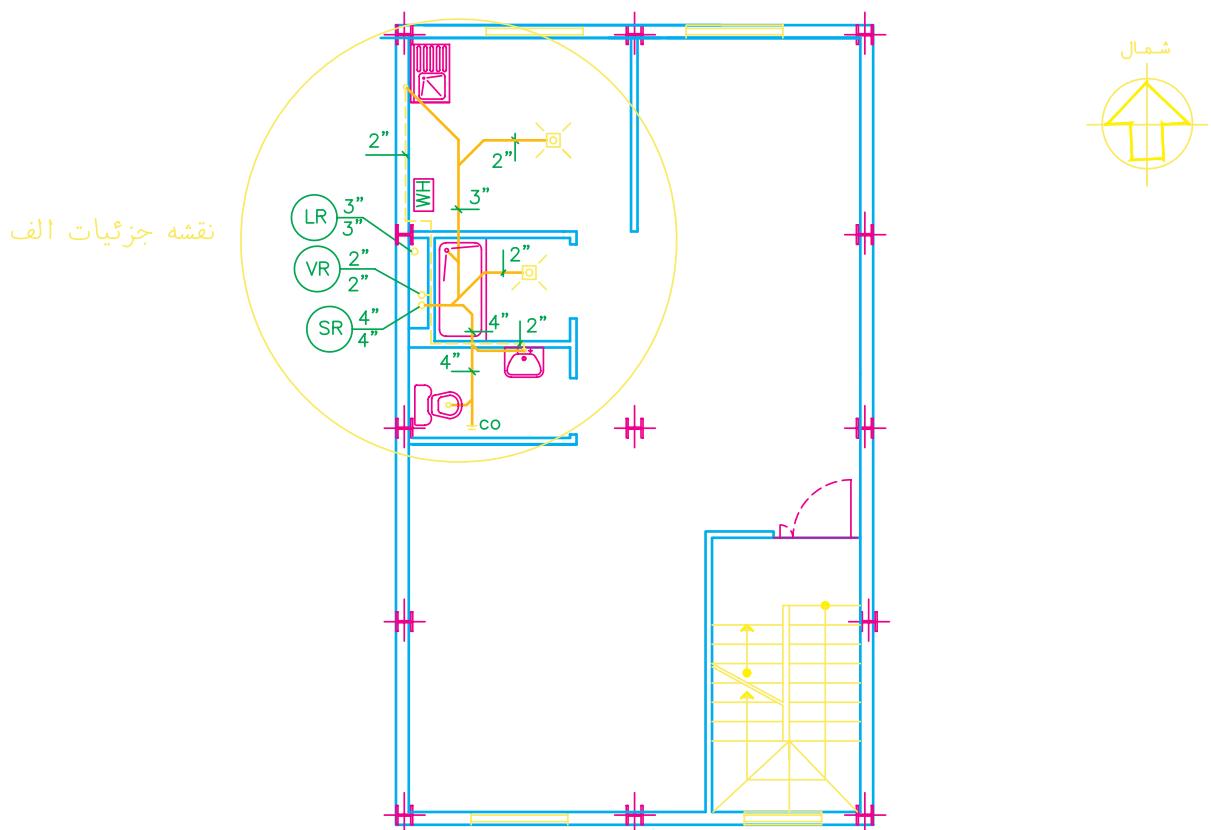
1/100

مقیاس

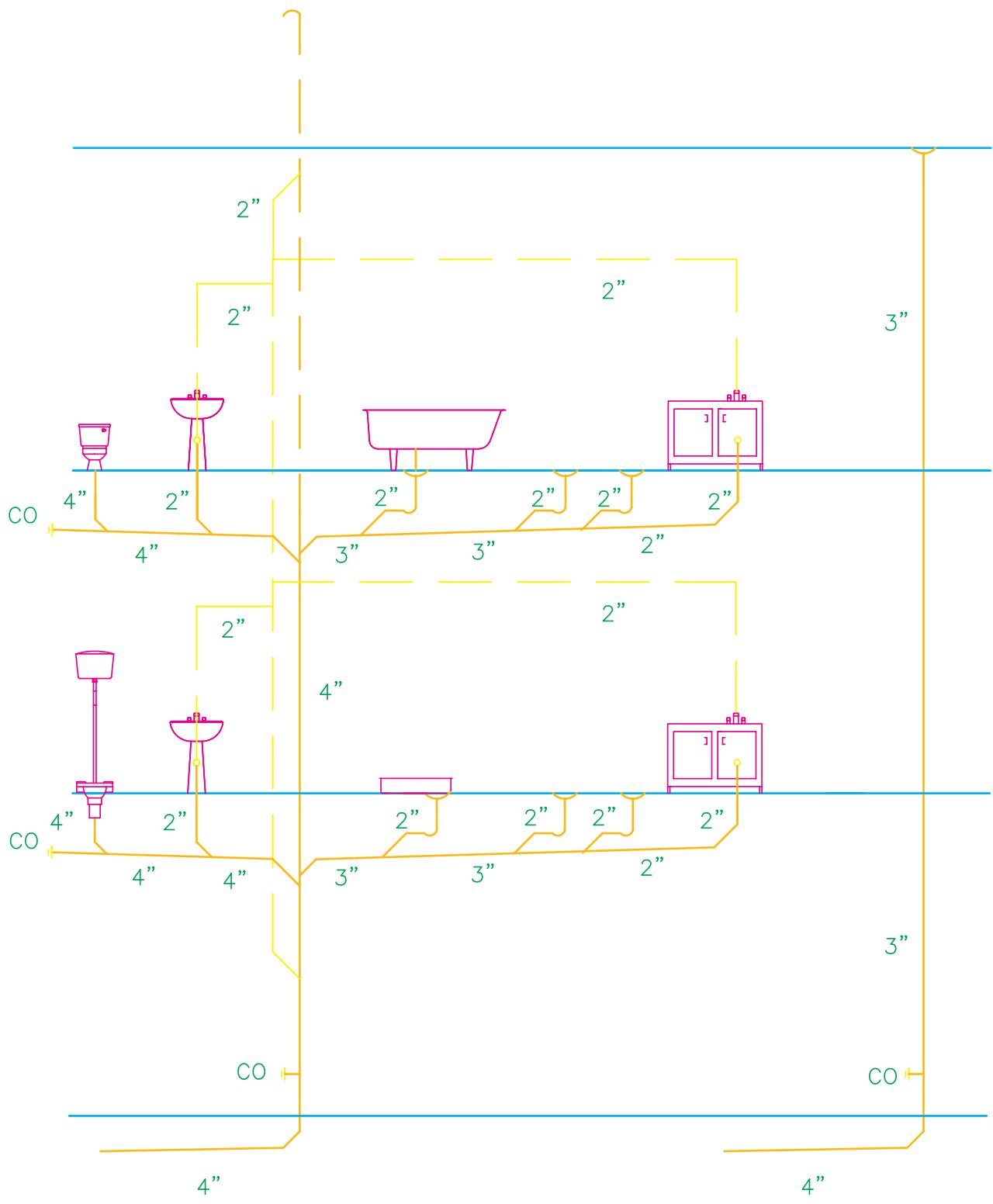
نقشه جزئیات الف

شكل ۱-۸-۸-ب - نقشه دستور کار ۱-۸

شکل ۱-۸-ج - نقشهی کار ۱

رائیز ردیاگرام لولہ کشی فاضلاب و ہوا کش

شکل ۱-۸-د

- ۱۸- لوله کشی انشعاب سینک ظرف‌شویی، دوش، کفسو و توالت را نیز اجرا نمایید.
- ۱۹- مسیر لوله کشی فاضلاب طبقه‌ی بالا را نیز به همین روش انجام دهید.
- ۲۰- لوله‌ی اصلی قائم هوакش (ونت) را به موازات لوله‌ی قائم (رایزر) فاضلاب از بالای دریچه‌ی بازدید تا زیر سقف نهایی ساختمان، با استفاده از لوله‌ی PVC اجرا کنید و در بالای بام برای جلوگیری از ورود پرندگان و خاک به لوله‌ی فاضلاب آن را به صورت عصبانی به طرف پایین برگردانید. در صورت نزدیک بودن محل کولر یا پنجره‌ی اتاق پشت بام ارتفاع لوله را حداقل ۲ متر بالاتر از سطح کولر یا پنجره ادامه دهید.
- ۲۱- انجام لوله کشی هوакش (ونت) را مطابق نقشه با استفاده از ادامه‌ی لوله‌ی فاضلاب دست‌شویی به طرف بالا انجام دهید. برای این منظور لوله‌ی ونت دست‌شویی را از داخل دیوار کنده کاری شده تا سقف کاذب ادامه دهید و سپس آن را به لوله‌ی تعدیل هوакش متصل کنید. روی این لوله در داخل سقف کاذب سه راه انشعاب برای طبقات نصب کنید.
- ۲۲- برای سایر لوله‌های هوакش به همین ترتیب عمل نمایید.
- ۲۳- پس از اتمام لوله کشی فاضلاب و ونت آن، بست‌ها را تکمیل کنید.
- ۲۴- ورودی به چاه و دیگر محل‌های مصرف را با درپوش فلزی یا لاستیکی مناسب بیندید و از دو طبقه بالاتر مدار را پر نمایید. اگر ساختمان کمتر از دو طبقه است از بالاترین قسمت فاضلاب یا هوакش برای پر کردن اقدام کنید.
- ۲۵- پس از ۱۵ دقیقه تمام مسیر و بندهای اتصال را بازرسی نمایید و در صورت داشتن نشت نسبت به رفع آن اقدام کنید.
- ۲۶- ورودی فاضلاب به چاه را باز کنید تا آب تخلیه شود. محل‌های نصب وسایل بهداشتی باید بسته بماند تا در حین تردد و سایر عملیات ساختمانی داخل آن پر نشود.
- ۲۷- لوله کشی آب باران را نیز مطابق روش گفته شده اجرا کنید.

مراحل انجام کار

- ۱- ابزار کار را از انبار تحویل بگیرید.
- ۲- مواد لازم مندرج در جدول ۴-۸ را از انبار تحویل بگیرید.
- ۳- به اندازه‌ی کافی کنف بیافید.
- ۴- مسیر لوله‌های افقی اصلی فاضلاب از چاه تا ابتدای لوله‌های قائم (رایزر) را انتخاب و آماده‌سازی نمایید.
- ۵- سوراخ کاری‌های لازم را انجام دهید.
- ۶- بوته‌ی سرب را آماده نموده در داخل سرب قرار دهید و چراغ زیر آن را روشن کنید.
- ۷- تا وقتی سرب‌ها ذوب شوند لوله و فیتینگ‌های مورد نظر را دو به دو در داخل هم قرار دهید و کنف کوبی نمایید.
- ۸- پرزهای کنف‌های کوبیده شده را با شعله بسوزانید.
- ۹- ملاقه را گرم کرده و ناخالصی‌های سرب مذاب را به وسیله‌ی آن جدا کنید.
- ۱۰- قطعات کنف کوبی شده را سرب‌ریزی کنید.
- ۱۱- مسیر چاه تا ابتدای رایزر (لوله‌ی قائم) را توسط قطعات متصل شده‌ی قبلی کامل کنید.
- ۱۲- شبیل لوله‌های افقی (۱-۲ درصد) را با استفاده از زیرسرو تنظیم و با مصالح ساختمانی محکم کنید.
- ۱۳- با در نظر گرفتن کف تمام شده، دریچه‌ی بازدید را نصب نمایید.
- ۱۴- بعد از دریچه‌ی بازدید، به ترتیب سه راه انشعابی هوакش (ونت)، لوله‌ی چدنی و دو سه راه انشعابی طبقه‌ی اول را نصب نمایید.
- ۱۵- از محل سه راه انشعاب طبقه‌ی اول در جهت مسیر انتخاب شده در داخل سرویس‌های بهداشتی لوله‌های افقی طبقه‌ی اول را اجرا نمایید. توجه داشته باشید که برای کلیه‌ی سرویس‌ها در محل مناسب سه راه انشعاب نصب گردد.
- ۱۶- برای دست‌شویی‌ها از محل سه راه تبدیل انشعاب مربوطه با لوله‌ی گالوانیزه به طرف دیوار محل نصب دست‌شویی اجرا شود.
- ۱۷- توجه داشته باشید که در انتهای مسیر لوله‌های افقی عموماً دریچه‌ی بازدید نصب می‌گردد.